

УДК 373.31. (7):159.923

Вікторія Крамаренко

ПРЕДМЕТНІ ТИЖНІ ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті висвітлено систему організації Тижня української писемності та мови в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Черкаської області як універсальної форми інтеграції навчання. Визначено шляхи здійснення внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків у засвоєнні основ не лише гуманітарних, а й інших дисциплін загальноосвітньої та професійної підготовки. Автор пропонує приклади учнівських проєктів, що об'єднують матеріал одного предмета або низки предметів і допомагають формувати як предметні, так і ключові компетентності.

Ключові слова: предметний тиждень, інтегроване навчання, міжпредметна інтеграція, предметна компетентність, ключова компетентність, тематична інтеграція, інтеграція навичок, учнівські проєкти.

Постановка проблеми. Модернізація освіти здійснюється на основі компетентнісного підходу, що розглядається як альтернатива традиційній знаннєвій парадигмі. В умовах постійного збільшення обсягів навчального матеріалу учневі дедалі складніше зібрати його в цілісну картину. Тож педагоги перебувають у постійному пошуку таких методик навчання, які б дали змогу подати навчальний матеріал у новій цікавій формі, що мотивуватиме учнів до засвоєння знань з різних предметів, формування власного досвіду, набутого в процесі навчання і спілкування.

Збільшення обсягів навчального матеріалу спричиняє перевантаження учнів під час уроків і не дає змоги новим, щойно отриманим знанням перейти у сформоване розуміння проблеми. Відповідно втрачається цікавість до одержання нових знань і до самого освітнього процесу.

З огляду на це варто зосередитися на пошуку нових форм навчання, які б сприяли зацікавленості й активності учнівської молоді. Адже саме вони забезпечують формування і розвиток пізнавальних інтересів і здібностей, творчого мислення, умінь і навичок, самостійної розумової праці і, як наслідок, засвоєння нових знань.

Предметний тиждень — знайома педагогам форма організації навчально-виховної діяльності, яка уможливорює реалізацію тих предметних завдань, які не були охоплені на уроці через брак

часу, перевантаженість програми, обмеженість класно-урочної системи. Саме предметні тижні дають змогу перетворити навчання на цікавий, не обмежений рамками традиційного навчання процес, збагатити фаховий досвід педагогів. Крім того, сама організація предметного тижня сприяє застосуванню різних форм міжпредметної інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження нових методик організації освітнього процесу є предметом вивчення багатьох науковців. Це одна з найбільш актуальних проблем сьогодення, вона пов'язана з формуванням в учнів мотивації до навчання, що впливає на якість засвоєння ними знань. Різні аспекти застосування активних методів навчання в тих чи інших видах діяльності вивчали Т. Вахрушева, І. Горожанкіна, В. Савченко, М. Трухан [5]. Ще у 80-х рр. XX ст. Національним тренінговим центром США були проведені дослідження, які підтвердили: використання активних методів навчання дає змогу підвищити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість особистості, а й на її почуття, волю (дії, практику) [1, с. 74].

Питання інтеграції навчання досліджували Дж. Гіббоне, Н. Антонов, Н. Костюк. На процесуальності і результативності інтеграції наголошує І. Козловська.

Концепція Нової української школи мотивує до використання інтеграції в освіті, за якої процес пізнання наближається до реальних життєвих умов.

Мета статті — представити новий формат предметних тижнів як однієї з форм міжпредметної інтеграції, поділитися досвідом створення учнівських проєктів, які забезпечують розвиток предметних і ключових компетентностей з різних навчальних предметів і сфер життя, визначити способи реалізації міжпредметної інтеграції під час Тижня української писемності та мови.

Виклад основного матеріалу. Сучасна педагогічна наука стверджує, що для продуктивного засвоєння учнем знань і для його інтелектуального розвитку важливе значення має встановлення широких зв'язків як між різними розділами курсу, який вивчається, так і між різними дисциплінами загалом [8].

Перехід від традиційного вивчення предметів до навчання на засадах інтеграції — це шлях до реалізації багатьох принципів освіти: від формування цілісної картини світу, вміння об'єднати в цілісну систему вузькі галузеві проблеми до реалізації принципу національної спрямованості освіти, який передбачає інтеграцію освіти з національною історією, традиціями, українською культурою, відкритість освіти, що зумовлює інтеграцію у світовий освітній контекст [7].

Інтегроване навчання дає змогу вчителю й учням виходити за межі окремого навчального предмета (окремої освітньої галузі) і сприяє формуванню в учнів цілісної картини світу. Його мета:

- ущільнити знання;
- сприяти опануванню великого за обсягом навчального матеріалу за певний період часу, досягти цілісності знань;
- розвинути здібності учнів;
- об'єднати споріднені матеріали кількох предметів навколо однієї теми;
- виховувати креативну особистість, готову до творчого пошуку.

Процес інтеграції дасть змогу учням краще зрозуміти сутність об'єкта чи явища в контекстах різних навчальних предметів і сформувати цілісне уявлення про них, глибше зрозуміти ключові ідеї з огляду на їх аналіз із різних точок зору, краще оцінити, як використати набуті ідеї та навички в життєвих ситуаціях, системно мислити.

Сучасна освіта – предметоцентрична, отже, основну увагу зосереджено на внутрішньопредметній інтеграції. Перехід освіти на якісно новий рівень, це, по суті, рух від внутрішньопредметної до міжпредметної інтеграції [6, с. 59].

Міжпредметна інтеграція об'єднує знання різних наук для розкриття певного питання. На перехресті цих підходів можуть з'являтися цікаві результати: народження абсолютно нових предметів, нових спеціальних курсів, оновлення змісту всередині одного або декількох суміжних предметів, поява блоків уроків, які об'єднують матеріал одного або декількох предметів зі збереженням їх незалежного існування, разові інтегровані уроки різного рівня і характеру [2].

Однією з форм міжпредметної інтеграції є тематичні дні, тижні. Тематичні дні за ідейним наповненням надзвичайно близькі до предметних тижнів, які відомі українським педагогам. Адже предметні тижні забезпечують сприятливі умови для вивчення навчальних предметів (зокрема, профільних) та їх поглиблення, стимулювання активної інтелектуальної і творчої діяльності учнів, усвідомлення інтегративних зв'язків між навчальними предметами, розвитку комунікативних навичок, ініціативності, роботи в команді, комфортної атмосфери і виховання в учнів взаємоповаги, толерантності, відповідальності та інших життєвих компетентностей, виявлення здібностей учнів.

Предметні тижні — традиційна форма роботи в багатьох закладах освіти, завдяки їй можна створити освітнє середовище і забезпечити різні форми інтегрованого навчання, використовуючи увесь попередній досвід.

Наведемо приклад організації Тижня української писемності та мови, формат якого змінюється залежно від можливостей закладу освіти і мети проведення заходів.

Так, визначивши тему «Українці відомі у світі», учнів залучають до всіх видів діяльності. Вони можуть відшукувати інформацію про українців, які народилися (проживають, проживали) в Україні та за її межами і зробили внесок у розвиток культури, науки, мистецтва, промисловості нашої держави і світу. Формат роботи може бути різним, наприклад: наукове дослідження (у межах роботи відділення МАН), історичний екскурс, театралізоване представлення спогадів того чи іншого діяча, вивчення моделей, пов'язаних з дослідженнями відомих українців тощо.

Надзвичайно цікавими формами роботи є:

- проведення ярмарків, які зустрічатимуть відвідувачів стравами різних етносів, що проживають в Україні, знайомитимуть з народними промислами, зразками декоративно-ужиткового, образотворчого мистецтва;
- організація виставок технічної і художньої творчості.

Під час підготовки до цих заходів можна задіяти професіоналів харчового, промислового і мистецького напрямів, які проведуть майстер-класи з техніки приготування страв, виготовлення предметів ужитку і т. ін. Доречним також буде конкурс на найкраще виготовлення продукції. У такий спосіб вихованці ознайомлюються з традиціями регіону.

Учні, які навчаються за професіями сфери послуг, можна залучити до обрядових дій, наприклад закосичення, до створення і показу народного вбрання, сучасних моделей одягу, зачісок з національними елементами.

Такі проекти є цінними не лише тому, що сприяють вихованню поваги до історичної та культурної спадщини українського народу, підтримці народних традицій, поглибленню знань з українознавства, а й тому, що через створення відповідної атмосфери невимушеності, цікаву форму організації процесу паралельно реалізуються функції поглибленого вивчення різноманітних предметних тем: від історії виникнення до технології виготовлення.

Не менш цікавими є проекти «Історія одного слова», які передбачають ознайомлення учнів з етимологією слів, фразеологізмів (давнього походження, сучасних, професійних тощо). Предметом вивчення можуть бути власне українські і запозичені слова, наприклад: *Україна, Дніпро, Черкаси, мати, рушник, гайдамака, демократія, борщ, верстат, штангенциркуль, бридж, Інтернет* тощо. У процесі роботи потрібно

з'ясувати історичний період, коли з'явилося слово, які події цьому передували (розвиток промисловості, прогресивні зміни тощо), хто його придумав, що означало (означає), в яких значеннях вживається, в яких регіонах (сферах) поширене, яких змін зазнало тощо.

Започаткування таких учнівських проєктів не тільки дасть змогу поглибити знання з української мови, а й допоможе засвоїти термінологічну лексику з різних професійних напрямів, що сприятиме зміцненню наукових знань з обраного фаху.

Під час Тижня української писемності та мови також можна провести вечори української історичної пісні, організувати екскурсії до музеїв, театрів, бібліотек, підприємств, провести журналістські опитування та ін.

Формат предметних тижнів настільки гнучкий, що дає змогу застосовувати різні види міжпредметної інтеграції: контент-орієнтовану інтеграцію (тематичну інтеграцію) та інтеграцію, орієнтовану на формування способів дій (інтеграцію навичок). Причому проекти бувають індивідуальні, колективні або навіть об'єднують увесь заклад освіти. Результати масштабної роботи в межах окремого проєкту можна представити, провівши підсумкову конференцію.

Висновки. Отже, педагоги сучасних закладів освіти мають розуміти, що за умови успішного методичного впровадження інтегрованого підходу в освітній процес реалізується мета якісної освіти, а за допомогою багатосторонніх міжпредметних зв'язків закладається фундамент для формування в учнів умінь комплексного бачення проблем реальної дійсності, різнопланових підходів до їх розв'язання. Предметні тижні завдяки своїй гнучкості й універсальності уможливають здійснення міжпредметної інтеграції на різних рівнях, оскільки поєднують у собі процес пізнання нового й активні форми навчання.

Список використаних джерел

1. Біницька К. М. Використання активних методів навчання у процесі вивчення курсу «Порівняльна педагогіка» / Неперервна професійна освіта: теорія і практика. — 2015. — Випуск 4 (45). — С. 74–78.
2. Інтегроване навчання для цілісного сприйняття світу. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://www.creativeschool.com.ua/integration/>. — Назва з екрана.
3. Інтегроване навчання. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://edera.gitbooks.io/glossary/>. — Назва з екрана.
4. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. Частина 2. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://nus.org.ua/articles/integrované-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2/>. — Назва з екрана.

5. Козинець І. І. Застосування активних форм і методів навчання під час вивчення української мови за професійним спрямуванням/Електронне наукове фахове видання «Народна освіта». — 2015. — Випуск № 1 (25). — Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2676. — Назва з екрана.

6. Нова українська школа: поради для вчителя / За заг. ред. Н. М. Бібік. — Київ : Літера ЛТД, 2018. — 160 с.

7. Новікова Ю. В. Впровадження інтегрованого підходу в освітній процес початкової школи. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://vseosvita.ua/library/vprovadzenna-integrovanogo-pidhodu-v-osvitnij-proces-pocatkovoi-skoli-94734.html>. — Назва з екрана.

8. Панішева О. В. Інтеграція математичних і гуманітарних знань як передумова якісної підготовки майбутнього вчителя математики до роботи в гуманітарних класах. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Panishewa.php>. — Назва з екрана.

Викторія Крамаренко

ПРЕДМЕТНЫЕ НЕДЕЛИ КАК УНИВЕРСАЛЬНАЯ ФОРМА ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье представлена система организации Недели украинской письменности и языка в учреждениях профессионального (профессионально-технического) образования Черкасской области как универсальная форма интеграции обучения. Определены пути осуществления внутрпредметных и межпредметных связей в усвоении основ не только гуманитарных, но и других предметов общеобразовательной и профессиональной подготовки. Автором предлагаются примеры ученических проектов, которые объединяют материал одного или ряда предметов и помогают формировать не только предметные, но и ключевые компетентности.

Ключевые слова: предметная неделя, интегрированное обучение, межпредметная интеграция, предметная компетентность, ключевая компетентность, тематическая интеграция, интеграция навыков, ученические проекты.

Victoria Kramarenko

SUBJECT WEEK AS A UNIVERSAL FORM OF INTEGRATED LEARNING

The article highlights the system of organizing the Week of Ukrainian Writing and Language in Vocational (Vocational) Educational Establishments of Cherkasy Oblast as a Universal Form of Learning Integration. The ways of implementation of intracubricular and intersubject connections in mastering the basics of not only humanities but also other subjects of general and vocational training are determined. The author provides examples of student projects that combine material from one or a number of subjects and help form not only subject matter but also key competences.

Keywords: subject week, integrated learning, cross-curricular integration, subject competence, key competence, thematic integration, skills integration, student projects.